Olli Mäenpää
15.1.2019

Hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys laeiksi hallintolain muuttamisesta, julkisista kuulutuksista annetun lain kumoamisesta ja maakaaren 12 luvun 3 §:n muuttamisesta (HE 239/2018 vp)

Huolellisesti valmistellun esityksen tarkoituksena on saattaa ajan tasalle hallintolain 62 §:n yleistiedoksiantoa koskeva tiedoksiantomenettely siirtymällä ensisijaisesti yleisessä tietoverkossa toteutettavaan tiedoksiantomenettelyyn. Samalla luovuttaisiin Virallisessa lehdessä ja viranomaisen ilmoitustaululla toteutettavasta ilmoittamisesta ensisijaisena tiedoksiantomenettelynä. Lisäksi tarkoituksena on uudistaa julkisia kuulutuksia koskeva menettely. Esityksen tavoitteita ja niiden toteuttamiseksi esitettyjä menettelyjä voidaan pitää varsin perusteltuina.

Yleistiedoksianto

Yleistiedoksiantoa koskevan ehdotuksen mukaan luovuttaisiin hallintolain 62 §:n 2 momentin mukaisesta yleistiedoksiannosta, joka toteutetaan nykyään julkaisemalla yleistiedoksianto Virallisessa lehdessä ja viranomaisen ilmoitustaululla. Ehdotuksen mukaan yleistiedoksianto toteutettaisiin yleensä yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla ja ainoastaan tarpeen vaatiessa sellaisessa sanomalehdessä, josta vastaanottajan voidaan otaksua parhaiten saavan tiedon.

Lähtökohtaisesti viranomaisen verkkosivuilla toteuttava yleistiedoksianto vertautuu menettelyllisesti kuntalain 140 §:n mukaiseen päätöksen tiedoksiantoon kunnan jäsenille, joka toteutetaan niin ikään yleisessä tietoverkossa. Erona on tosin se, että kuntalain mukainen yleistiedoksianto ei edellytä tiedonantoa sanomalehden välityksellä. Hallintovaliokunnalla ei ollut huomauttamista tällaiseen tiedoksiantomuotoon, kun se käsitteli kuntalain säätämiseen johtanutta hallituksen esitystä (HaVM 55/2014 vp). Myöskään perustuslakivaliokunta (PeVL 63/2014 vp) ei pitänyt tällaista tiedoksiantotapaa sinänsä ongelmallisena hyvän hallinnon takeiden kannalta.

Ehdotuksen arvioinnissa on paikallaan ottaa huomioon yleistiedoksiannon rajoitettu ja toissijainen soveltamisala. Tiedoksianto toimitettaisiin edelleen hallintolain 55 §:n mukaan lähtökohtaisesti tavallisena tai todisteellisena tiedoksiantona, jotka olisivat pääasialliset tiedoksiantotavat. Niitä käytettäisiin yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien sekä oikeusturvan kannalta keskeisissä tilanteissa. Yleistiedoksiantoa käytetään sen sijaan vain, jos tiedoksiantoa ei voida toimittaa näillä perusmenettelyillä taikka kun asiakirja on annettava tiedoksi yli kolmellekymmenelle tiedossa olevalle henkilölle tai kun henkilöiden lukumäärää ei tiedetä.

Kuntalain 140 §:n mukaista tiedoksiantomenettelyä on yleisesti pidetty asianmukaisena ja tehokkaana, eikä sen toteuttamiseen tiettävästi ole liittynyt erityisiä ongelmia. Ehdotettua hallintolain muutosta voidaan myös pitää aiheellisena ja asianmukaisena. Siinä on riittävästi otettu huomioon myös ne tilanteet, joissa tiedoksianto yleisessä tietoverkossa ei perustellusta syystä ole riittävän toimiva.

Julkinen kuulutus

Hallintolakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös, joka koskee julkisia kuulutuksia. Samalla kumottaisiin julkisista kuulutuksista vuonna 1925 annettu laki. Myös julkinen kuulutus toimitettaisiin lähtökohtaisesti julkaisemalla kuulutus ja kuulutettava asiakirja yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla. Tarpeen vaatiessa kuulutus julkaistaisiin myös asian vaikutusalueen sanomalehdessä tai muulla viranomaisen päättämällä tavalla.

Yleistiedoksiannon ja julkisen kuulutuksen soveltamisalat poikkeavat toisistaan. Julkista kuulutusta käytetään erityissäännösten nojalla lähinnä ympäristösääntelyn hallinnollisessa toteuttamisessa, jossa viranomaisen päätökset usein kohdistuvat suureen määrään ihmisiä tai oikeushenkilöitä. Julkisia kuulutuksia koskevan yleissääntelyn säilyttämistä yleistiedoksiannon ohella voidaan siten pitää aiheellisina. Ehdotetulla sääntelyllä on tältä osin kiinnekohtia myös eduskunnan käsittelyssä olevaan vesi- ja ympäristölainsäädännön uudistamiseen ja useiden muiden erityislakien julkista kuulutusta koskeviin säännöksiin (HE, s. 17-20).

Tätä taustaa vastaan myös julkisia kuulutuksia koskevan yleisen menettelysääntelyn uudistamista voidaan pitää hyvin perusteltuna. Yleisessä tietoverkossa toteutettavalle tiedoksiantomenettelylle on tältäkin osin asianmukaiset perusteet. Perusteltuna voidaan pitää myös sitä, että sanomalehdessä tai muulla tavalla tapahtuva kuuluttaminen olisi edelleen tarpeen mukaan käytettävissä.

Tietojen julkaisemisen rajoitukset

Hallintolakiin lisättäväksi ehdotetussa 62 b §:ssä säädettäisiin yleisessä tietoverkossa tapahtuvaan tietojen julkaisemiseen kohdistuvista rajoituksista. Ne perustuvat salassapitovelvollisuuden noudattamiseen ja tietosuojan vaatimusten huomioon ottamiseen. Etenkin yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta on perusteltua, että tiedot saatetaan julkisiksi yleisessä tietoverkossa vain, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Lisäksi säännökseen sisältyy tältä kannalta asianmukaiset vaatimukset, joiden mukaan henkilötiedoista julkaistaan ainoastaan tiedonsaannin kannalta välttämättömät henkilötiedot ja henkilötiedot on poistettava yleisestä tietoverkosta määräajan kuluttua.